

Kristiinankaupungin kaupunki haluaa antaa seuraavan lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi (VN/2215/2025)

Huomionne vaikutusten arvioinnista?

Esityksessä on arvioitu, että suorahankinnat vähentyisivät hankintatietovarannon myötä, mikä esityksen mukaan toisi säästöjä julkiselle sektorille. Kristiinankaupungin mukaan hankintatietovarastolla ja suorahankinnoilla ei ole suoraa yhteyttä. Mikäli suorahankintojen määrää halutaan vähentää, olisi se suoraviivaisempaa muuttamalla nykyistä lainsäädäntöä ja kynnysarvoja. Suorahankinnat ovat nykylainsäädännön mukaan sallittu menettelytapa ja se suosii alueellisia pienyrityksiä, joilla on suuri merkitys alueiden elinvoimalle.

Hankintatietovarannon käyttöönoton kustannussäästönä on arvioitu tulevan tietopyyntöjen vähenemisenä. Kristiinankaupungin kokoinen kunta saa harvoin tietopyyntöjä ja tietopyyntöihin olisi myös hankintatietovarannon käyttöönoton jälkeen vastattava. Tästä esitetyt kustannussäästöt ovat ainoastaan teoreettisia.

Esityksessä on arvioitu, että kuntien kustannukset eivät tämän uuden tehtävän myötä kasvaisi merkittävästi ja että tehtäväkentän laajentaminen toisi pitkällä tähtäimellä kustannussäästöjä julkiselle sektorille. Kristiinankaupungin kokoisessa kunnassa henkilöstöresurssit ovat rajalliset ja taloudellinen liikkumavara haastava. Kristiinankaupunki sijaitsee maantieteellisesti kaukana kasvukeskuksista. Esitetty hankintatietovaranto tulee vaatimaan henkilöstö- ja tietojärjestelmäresursseja sekä käyttöönotto- että tuotantovaiheessa. Jokaisen vastaanotetun ostolaskun kohdalla joudutaan arvioimaan laskun sisältöä ja mm. salassapitomerkintöjen tarvetta. Manuaalinen työ vastaanotettujen laskujen osalta kasvaa varsinkin ehdotetun rivitietojen lisäämisen myötä. Kristiinankaupungin kokoinen kunta vastaanottaa n. 9 000 ostolaskua vuosittain. Käyttöönottovaiheessa ja ensimmäisen vuosien aikana raportointivelvollisuus vaatisi muutoksia omassa organisaatiossa mutta myös tiivistä vuoropuhelua varsinkin pienempien toimittajien kanssa. Esityksestä puuttuu kokonaan arvio siitä, miten hankintatietovaranto tulee vaikuttamaan toimittajien kustannuksiin, jotka viime kädessä maksavat hankintayksiköt. Riskinä on myös, että pienemmät toimittajat jäävät kokonaan hankintojen ulkopuolelle, jos heidän käyttämänsä laskutusohjelmat eivät tue raportointivaatimuksia.

Esityksessä viitataan useammassa kohdassa puutteisiin jälki-ilmoituksien tekemisestä mutta siihen voitaisiin helpommin lainsäädännöllä ja sanktiolla puuttua kuin säätämällä kokonaan uusi velvoite julkisen sektorin toimijoille. Moni hallituksen esityksen nostamista epäkohdista korjaantuisi kehittämällä nykyistä hankintailmoitukset.fi-sivustoa.

Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?

Hallitusohjelmassa on sitouduttu siihen, että kunnille säädettävät uudet tehtävät kompensoidaan rahoittamalla ne täysimääräisesti tai purkamalla kuntien muita velvoitteita. Kristiinankaupunki tukee Kuntaliiton eriävää mielipidettä. Hankintatietovaranto tulee katsoa uudeksi tehtäväksi, joka laajentaa kuntien raportointivelvollisuuksia ja lisää kustannuksia merkittävästi ja sen aiheuttamat kustannukset on korvattava täysimääräisesti.

Kristiinankaupunki suhtautuu kaikkein kriittisimmin esitykseen ostolaskuille lisättäviin tuoterivitietoihin. Tämä lisää manuaalista työtä merkittävästi ja tietoja tulisi käyttämään hyvin rajattu joukko. Yhteiskunnallisesti merkittävää ei voi olla jokainen kunnan tekemä pieni hankinta paikalliselta yrittäjältä, kun jonkin tarvikeryhmän hankinnat saattavat olla muutaman sata euroa vuodessa. Mikäli tuoterivitietoja kerätään, olisi se keskitettävä kynnysarvot ylittäviin hankintoihin, jotka suuremmissa kunnissa saattavat olla yhteiskunnallisesti merkittäviä. Kristiinankaupungissa on viimeisen kolmen vuoden aikana ollut keskimäärin

kaksitoista kansalliset kynnysarvot ylittävää hankintaa ja yksi EU-kynnysarvot ylittävää hankintaa, mikä alleviivaa sitä, että Kristiinankaupungin kokoisessa kunnassa hankinnat ovat pieniä ja hankintatietovarannosta saavutettavat hyödyt tiedoja käyttäville tahoille olisivat todennäköisesti olemattomat.

Huomionne ehdotetuista muutoksista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä edellä mainittujen lakien perusteluista?

Kristiinankaupunki esittää, että hankinta-asiakirjat toimitetaan hankintatietovarantoon vain silloin, kun ne voidaan toimittaa kilpailutusjärjestelmistä automaattisesti.

Huomionne ehdotetuista muutoksista Valtiokonttorista annettuun lakiin ja niiden perusteluista?

Kristiinankaupunki katsoo, että ehdotus siitä, että Valtiokonttori ylläpitää hankintatietovarantoa ja toimii henkilötietojen osalta rekisterinpitäjänä, on hyvä. On kuitenkin varmistettava, että Valtiokonttorin resurssointi on riittävä.

Esitykseen sisältyy myös ehdotus siitä, että hankintatietovarantoon lähetettäisiin ostolaskudataa ja tiliöintitiedot kuukausittain. Tämä ei Kristiinankaupungin osalta tuottaisi luotettavaa dataa, koska useat hallinnon ja kiinteistöjen kustannuserät jaetaan palveluluokille sisäisillä erillä jälkikäteen joko muutaman kuukauden viipeellä tai vasta tilinpäätöksen yhteydessä.

Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

Kristiinankaupunki ymmärtää tarpeen koota julkiset hankinnat yhteiseen tietovarantoon mutta Kristiinankaupungin kokoisille kunnille olisi tuotava helpotusta raportointivelvollisuuksiin ja vaade tuoterivitiedoista pitäisi asettaa ainoastaan hankintalain mukaisiin kynnysarvot ylittävälle hankinnoille hallinnollisen taakan minimoimiseksi. Kristiinankaupunki katsoo myös, että tietojen raportointitiheydet voisivat vaihdella hankintayksikön koon mukaan.